

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
347/2022	Fylkesrådet	16.12.2022

Innspill til forsvarskommisjonen fra Nordland fylkeskommune

Sammendrag

Fylkeskommunen er invitert til å gi skriftlige innspill til forsvarskommisjonen innen 16. desember 2022. I det følgende pekes det på en del momenter som er viktig for Nordland fylkeskommune.

Bakgrunn

Regjeringen nedsatte våren 2022 en forsvarskommisjon som skal vurdere hvilke sikkerhets- og forsvarspolitiske veivalg og prioriteringer Norge kan ta for å ivareta norsk sikkerhet. Kommisjonen ledes av Knut Storberget, og skal levere sin rapport i form av en NOU innen den 3. mai 2023.

Forsvarskommisjonen har invitert til et innspillsmøte i Oslo den 6. desember 2022. Grunnet samtidighet med fylkestingets desembermøte har fylkesrådet ikke anledning til å delta på dette. Vi er oppfordret til å gi skriftlige innspill til kommisjonen innen 16. desember

Regjeringen har videre nedsatt en totalberedskapskommisjon som skal vurdere hvordan de samlede beredskapsressursene kan benyttes best mulig. Denne kommisjonen ledes av tidligere forsvarssjef Harald Sunde, og skal levere sitt arbeid i juni 2023.

Den 11. november ga forsvarsministeren forsvarssjefen mandatet for utarbeidelsen av et nytt fagmilitært råd. Dette skal være klart senest den 31. mai 2023.

Alle disse tre rapportene – fagmilitært råd, innspill fra totalberedskapskommisjonen, og innspill fra forsvarskommisjonen – vil ligge til grunn for arbeidet med en ny langtidsplan for Forsvaret som regjeringen har varslet at de tar sikte på å legge frem for stortinget i 2024.

I apriltinget d.å. holdt fylkesrådsleder en redegjørelse om endret sikkerhetspolitikk og en ny flyktningsituasjon. I denne vises det til trender i forsvarspolitikken fylkesrådet mente at var viktig, og det ble vis til at at fylkesrådets holdning i forsvarspolitikken ville være: «Mer ledelse i nord. Mer innovasjon i nord. Mer utdanning i Nord.» Denne saken bygger på dette grunnlaget.

Problemstilling

Fylkeskommunen er invitert til å gi skriftlige innspill til forsvarskommisjonen innen 16. desember 2022.

Drøfting

Forsvarets tilknytning til lokalsamfunnene de operer i

Forsvaret har stor betydning for flere lokalsamfunn i Nordland. Forsvarets tilstedeværelse betyr kompetansearbeidsplasser og aktivitet, innbyggere og inntekter for kommunen.

Tilstedeværelsen har ofte vært så langvarig, og betydningen for kommunene så stor, at statusen som forsvarskommune er en viktig del av kommunens identitet.

Samtidig har det vært et gjennomgående mantra i forsvarspolitiske debatter at forsvarspolitikk ikke er distriktspolitikk. Det oppleves at Forsvaret ikke har et ønske om å samhandle med vertskommunene om saker som bosetting, rekruttering, boligbygging, og utdanning. Videre fører Forsvarets regime for innkjøp til at lokale leverandører ikke får levert til nærliggende baser, noe som både har en beredskapskonsekvens og samtidig svekker Forsvarets integrasjon i lokalsamfunnene de opererer i.

Det har vært gjort tydelig at man ikke har ønsket å ta distriktspolitiske hensyn ved forsvarspolitiske avgjørelser. Denne forståelsen har imidlertid blitt utfordret den seneste tiden, og det er behov for å understreke at selv om forsvarspolitikk ikke skal være distriktspolitikk, så kan distriktspolitikk fort være god forsvarspolitikk.

For det første er bosetting viktig for suverenitetshevdelse. Tilstedeværelse av en nasjons befolkning i et område over tid gjør det vanskeligere for andre stater å utfordre landegrensene. Rent distriktspolitiske virkemidler som sørger for bosetting i hele Norge, og særlig i Nord-Norge, vil dermed bidra til kontinuerlig suverenitetshevdelse, og kan bidra til å heve terskelen for konflikt.

For det andre vil tiltak for bosetting av Forsvarets personell i lokalsamfunnene de er stasjonert i, både styrke vertskommunene og Forsvarets operative evne. Forsvarets operative avdelinger har en tydelig tilstedeværelse i nord. Dette er både begrunnet i forsvarsplaner, og i behovet for tilgang på betydelig areal til baser og skytefelt. Imidlertid har disse basene et tydelig innslag av innpendling, og innretningen på Forsvarets pendlerordninger gjør at det er senioren som besitter høyest kompetanse og størst beslutningsmyndighet som pendler mest.

I en normalsituasjon er dette uproblematisk for Forsvaret, men i en situasjon hvor de normale, sivile, transportsystemene ikke fungerer – som under en krig, krise, eller pandemi – vil dette kunne bli en utfordring. Økt fokus på bosetting og begrensning av pendling vil dermed både gi noe tilbake til vertskommunene i form av økt bosetting og følgelig økte inntekter, og bidra til å styrke Forsvarets robusthet.

For det tredje vil økt lokal bosetting, særlig av kritisk personell, bidra til å øke den sivile beredskapen. Bistandsinstruksen §2 3. ledd sier at «Forsvaret skal ved anmodning fra politiet yte bistand så langt det er mulig, uten å gå utover akutte militære oppgaver som er viktigere enn det oppdrag anmodningen gjelder». Forsvaret har systemer og utstyr hvis militære formål også gjør dem svært verdifulle i sivile søk- og redningsoppdrag, som for eksempel helikoptre og maritime patruljefly. Et sterkere fokus på lokal bosetting vil gjøre det enklere for Forsvaret å kalle inn ekstra ressurser/besetninger slik at de kan løse både sivile og militære oppdrag samtidig.

Forsvar av nordområdene eller forsvar i nordområdene?

Norge er NATOs nordflanke, og vår beliggenhet med lang kyst ut mot det nordlige Atlanterhavet har gjort oss til et svært viktig område for å møte trusler fra Russlands Nordflåte. Sverige og Finlands inntreden i NATO vil nok påvirke Norges rolle i NATOs planverk, men begge disse landene er østersjø-stater uten kystlinje mot Atlanterhavet. Det er derfor rimelig å anta at Norge fortsatt vil ha et særlig ansvar for overvåking, kontroll, og forsvar av det nordlige Atlanterhavet,

ned mot havområdet mellom Island, Grønland, og Storbritannia (GIUK-gapet).

Man har antatt at Russland i en skarp situasjon vil søke å etablere Bastionforsvaret, for slik å beskytte nordflåten og hindre NATOs bruk av havområdene ned mot GIUK-gapet. Norske forsvarsplaner har vært innrettet mot å søke å forhindre dette, og som et resultat av det er det betydelige styrkekonsentrasjoner i nord. Norge har imidlertid lokalisert store deler av Forsvarets ledelse i sør, men med en plan om å bringe dette nordover ved behov.

Nordland fylkeskommune mener at Forsvarets organisasjon bør vært likest mulig organisert i fred som i krig og krise, og at operative ledelselementer i større grad bør være lokalisert der de skal ha sitt virke i en krisesituasjon. Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) er et slik sted, og Nordland fylkeskommune er positive til signalene fra Sjef Luftforsvaret om at han ønsker å flytte egen funksjon og deler av sin stab dit.

FOH utgjør et betydelig operativt kompetansemiljø, og bør styrkes videre. Nordland fylkeskommune merker seg at Sjef Luftforsvaret i sitt innspill til forsvarskommisjonen (Food for thought 2.0, ugradert versjon) anbefaler en samling av lufttaktisk kommando og dermed en avvikling av dagens struktur med operativ divisjon (NAOC) på FOH og en støttdivisjon på Rygge. Vi merke videre at han anbefaler at man ser på muligheten for sterkere integrasjon av nordiske luftkapasiteter ved Sverige og Finlands inntreden i NATO, helst gjennom etablering av et samlokalisert Nordisk luftoperasjonssenter. Hvis dette lokaliseres til FOH vil dette bidra til en styrking av det operative kompetansemiljøet i nord.

Norges sikkerhet er uløselig knyttet til medlemskap i NATO, og alliert tilstedeværelse i Norge er helt avgjørende for vår sikkerhet. Den nasjonale evnen til alliert mottak er en omtalt risiko i den vedtatte langtidsplanen for Forsvaret, og i Meld. St. 10 (2021-2022) «*Prioriterte endringer, status og tiltak i forsvarssektoren*» som regjeringen la frem etter Russlands angrep på Ukraina 24. februar 2022 understrekes betydningen av en styrking av slike kapasiteter. I meldingen nevnes det at potensialet for mottak på Luftforsvarets base Andøya og Evenes flystasjon ikke kan realiseres fullt ut grunnet manglende investering i vedlikehold av kritisk infrastruktur. Dette nevnes også i komiteens merknader til meldingen, men er enda ikke fulgt opp med bevilgning av nødvendige midler.

Det er et uttrykt ønske fra forsvarskommunene i Nord-Norge at det i større grad legges til rette for militær utdanning i nord. Slik utdanning er viktig både for å rekruttere landsdelens innbyggere til militære karrierer, og for å styrke Forsvarets kompetansemiljøer i nord. Nordland fylkeskommune bør oppfordre forsvarskommisjonen til å se på alle nivåer av militære utdanninger i regi av Forsvaret og vurdere om mer av utdanningen kan foregå i nord. Her burde man særlig se på muligheten for å opprette en rekruttutdanning på Drevjamoen i Vefsn.

Det pågår i dag et arbeid med å bygge opp selskapet Arena Nord Utvikling AS, som skal skape en arena for sivil-militært industrisamarbeid i Nord-Norge basert rundt et fremtidig bygg i tett tilknytning til Bjerkvik garnison / Forsvarets verksted Bjerkvik. Arenaen vil kunne bidra til å styrke leveranser til Forsvaret fra Nord-Norge, bygge opp kompetansemiljøer som kan styrke Forsvarets samlede beredskap i nord, samt utvikle nye forsvarsaktuelle produkter basert på tilgjengelig sivil teknologi fra kompetansemiljøer i landsdelen.

Sjøkapasiteter

Mye av Norge er nord, og mye av nord er kyst og hav. Sjøforsvaret, og da særlig Kystvakten, har stor betydning for suverenitetshevdelse i nord, for ressurskontroll og håndheving av regler for fangst og fiske, og for den daglige sikkerheten til kystsamfunnene i nord. Marinen og Kystvakten

bruker følgelig også store deler av sine seilingsdøgn i nord.

Sjøforsvaret har solide kompetansemiljøer i nord som det er viktig å styrke videre. Kystvakten har sin ledelse lokalisert til Sjøforsvarets kystvaktstasjon Sortland, og har dermed sin ledelse lokalisert til den delen av landet hvor de har brorparten av sin aktivitet. Dette er et eksempel til etterfølgelse for andre deler av Forsvaret. Videre har Sjøforsvaret valgt å ha en egen hoved- og logistikkbase i Nord-Norge, lokalisert til Ramsund orlogsstasjon. Slike lokaliseringer bidrar til å gi Forsvaret større legitimitet i nord, og de bidrar til økt miljø- og situasjonsforståelse i beslutningslinjene. Nordland fylkeskommune mener derfor at det er positivt at Forsvaret velger å fortsette å styrke disse miljøene, som gjennom beslutningen om at Ramsund får en funksjon som fremskutt base for de nye ubåtene.

Kystvakten har en særlig viktig funksjon som beredskapsaktør i nord. Kystvaktens tilstedeværelse skaper trygghet for at Nord-Norges mange fiskere og maritime miljøer kan få bistand til havs hvis de trenger det. Antallet seilingsdøgn er derfor svært viktig, da det er et direkte uttrykk for tilstedeværelse og opprettholdelse av SAR-beredskap. Særlig viktig er dette i dagen situasjon hvor det ikke er en tilstrekkelig helikopterkapasitet hos Kystvakten.

Heimevernet

Heimevernet har stor betydning for forsvarsevnen, og oppslutningen om Heimevernet er et direkte uttrykk for folkets forsvarsvilje. Heimevernets store fortrinn er at det består av soldater spredt ut over hele landet. De har nettverk, lokal kunnskap, livserfaringer, og kompetanse fra sivil liv. De kjenner den lokale geografien inngående fra daglige livsførsel, noe som gir en områdeforståelse fiendtlige styrker ikke kan skaffe seg.

Heimevernet er avgjørende for å sikre mottak av allierte styrker, samt for framføring av allierte og nasjonale styrker. De bidrar videre til å fremskaffe et tydelig situasjonsbilde basert på lokal kjennskap. I det siste har man tydelig fått demonstrert Heimevernets betydning for beredskap og som svar på sammensatte trusler, både gjennom deres innsats under pandemien, og nå gjennom vaktoppdraget de nå har for olje- og gassinntallasjoner.

Heimevernet har to distrikt i Nordland: HV-14 på Drevjamoen og HV-16 på Elvegårdsmoen. For at disse skal opprettholde og styrke sin operative evne er det viktig at de har nok personell, nok materiell og utstyr, og nok øvingsdøgn. Regjeringen har i statsbudsjettet påbegynt en styrking av Heimevernet. Denne styrkingen bør fortsette.

Sjøheimevernet ble nedlagt i 2017. I ettertid kan dette virke som et uklokt valg. Sjøheimevernet var en spesialisert del av Heimevernet som kunne drive overvåkning og kontroll langs kysten, og bidra til objektsikring ved kyst og til sjøs. Denne evnen er ikke tilstrekkelig ivaretatt i dag, og bør gjenskapes, for eksempel gjennom en gjenopprettelse av Sjøheimevernet.

Space

Satellitter og rommet har alltid hatt tydelige militære bruksområder. GPS og lignede systemer gir soldater tydelig informasjon om hvor de er og hvor de skal, og bidrar til målangivelse for artilleri, fly, og avansert presisjonsstyrt ammunisjon. Bruk av satellitter til overvåkning og kommunikasjon har også vært av stor militær betydning, og krigen i Ukraina har gjort dette overordentlig tydelig.

Under den kalde krigen var romfart et strategisk satsingsområde for de store nasjonene. Det å utforske rommet, plassere satellitter i bane, og få folk til romstasjoner eller månen var nasjonale oppgaver, som bygde stolthet, og spilte en betydelig rolle i spillet mellom stormaktene. Ved slutten på den kalde krigen ble det også slutt på å betrakte romfarten som et avgjørende prosjekt

for nasjonene. Romfart ble heller sett på som dyrt, og noe man fikk lite igjen for.

I tomrommet som da oppsto kom private interesser inn. I 2004 gjennomførte SpaceShipOne den første privat finansierte romflyvningen, og siden da har den kommersielle romnæringen utviklet seg kraftig. Kostnaden per oppskytning går ned, satellitter blir mer standardisert, og man får lettere tilgang på verdensrommet. For 10 år siden sendte hele verden til sammen 134 objekter opp i rommet. I 2021 sendte Storbritannia alene opp over dobbelt så mange, og verden til sammen passerte 1.800. Denne veksten viser ingen tegn til å slakke av.

Krigen i Ukraina har videre vist hvordan private romselskaper kan spille en betydelig rolle i militære konflikter. Her har private satellittselskaper gitt verden førstehåndsinformasjon om styrkeoppbygning, logistikkproblemer, og frontlinjens bevegelser, og Elon Musks Starlink-system har gitt Ukraina sikre militære kommunikasjonslinjer, på tross av Russlands forsøk på å ødelegge disse.

Dagens og fremtidens kriger blir utkjempet også i rommet. USA har tydelige ASAT-kapasiteter, og har opprettet en egen romstyrke. Vi ser også at Russland demonstrerer kapasitet til nedskytning av satellitter, og man må regne med at dette er kapasiteter som kommer til å bli mer og mer utbredt.

USA og NATO har planer for beskyttelse av egne satellitter, men man bygger også kapasiteter innenfor responsive space. Man vil skape en evne til å raskt erstatte satellitter som feiler, som man ikke klarer å beskytte, eller for å føye på kapasiteter man plutselig trenger. I en skarp situasjon må dette kunne skje fra trygge baser, hvor man ikke har et behov for å sende kritiske komponenter joden rundt.

Norge har her en tydelig rolle å spille i NATO, da vi er i ferd med å bli en av Europas viktigste romnasjoner. Navet i den voksende romnæringen er Andøya. Der bygges det nå oppskytningsplattformer for oppskytning av småsatellitter, med enkel tilgang til SSO- og polarbaner. Denne blir lokalisert få mil unna en militær rullebane og base, og vil dermed være et naturlig sted for oppbygging av en fellesalliert kapasitet innen responsive space. Norge bør ta lederskap i utviklingen av allierte romkapasiteter, og bidra til å utfylle og gi en europeisk ekvivalens til kapasitetene USA bygger opp.

Andøya Space er eid av næringsdepartementet og Kongsberggruppen. Det er imidlertid flere andre interessenter som kan tenke seg å bygge oppskytningskapasiteter i Norge. Her er det behov for at man er i forkant av utviklingen og gjør gode vurderinger før selskaper etablerer seg slik at man sikrer nasjonal og alliert kontroll over areal og oppskytningsplattformer, og sikre kontroll på hvilken nyttelast som skytes opp fra alliert nord. Det vil være ideelt å sikre nasjonalt kontroll over grunnen oppskytningsramper bygges på, og det bør vurderes om det skal være krav om at en statlig norsk aktør er operatør i alle romhavner for å sikre tilstrekkelig kontroll.

Fylkesrådets vurdering

Forsvaret har stor betydning for flere lokalsamfunn i Nordland. Forsvarets tilstedeværelse betyr kompetansearbeidsplasser og aktivitet, innbyggere og inntekter for kommunen. Det har vært et gjennomgående mantra i forsvarspolitiske debatter at forsvarspolitik ikke er distriktspolitikk. Fylkesråden mener at denne oppfatningen må utfordres da distriktspolitikk ofte er god forsvarspolitik

Bosetting av Forsvarets personell i lokalsamfunnene de er stasjonert vil både styrke vertskommunene, Forsvarets operative evne, og sivil beredskap. Fylkesråden mener derfor at forsvarskommisjonen bør se på tiltak for å bygge lokalsamfunnene rundt Forsvarets baser, og

sikre større grad av bosetting av militært tilsatte i vertskommunen, og økt grad av lokale innkjøp.

Norges sikkerhet er uløselig knyttet til medlemskap i NATO, og alliert tilstedeværelse i Norge er helt avgjørende for vår sikkerhet. Nordland har flere baser som er tiltenkt en betydelig rolle innenfor alliert mottak ved behov. Evnen til alliert mottak er imidlertid begrenset av manglende investering i vedlikehold av kritisk infrastruktur, for eksempel på Luftforsvarets base Andøya og Evenes flystasjon. Fylkesråden mener at forsvarskommisjonen bør ha et særlig blikk på behovet for investeringer i mottakskapasitet i sitt videre arbeid.

Fylkesråden mener at Forsvarets organisasjon bør vært likest mulig organisert i fred som i krig og krise, og at operative ledelselementer i større grad bør være lokalisert der de skal ha sin virksomhet i en krisesituasjon. Forsvarets Operative Hovedkvarter må styrkes for slik å bidra til mer operativ ledelse i nord, og Kystvaktens ledelse må forbli på Sortland. Sjef Luftforsvarets har signalisert et ønske om samlokalisering av lufttaktisk kommando, og ønske om et samlokalisert Nordisk luftoperasjonscenter. Begge deler vil kunne bidra til en styrking av Forsvarets operative miljø i nord.

Lokal tilgang på militær utdanning er viktig både for å rekruttere landsdelens innbyggere til militære karrierer, og for å styrke Forsvarets kompetansemiljøer i nord. Fylkesråden mener at forsvarskommisjonen bør å se på Forsvarets utdanninger og vurdere om mer av utdanningen kan foregå i nord.

Sjøforsvaret, og da særlig Kystvakten, har stor betydning for suverenitetshevdelse i nord, for ressurskontroll og håndheving av regler for fangst og fiske, og for den daglige sikkerheten til kystsamfunnene i nord. Fylkesråden mener at det er viktig at disse fortsetter å ha brorparten av sine seilingsdøgn i nord, og at man fortsetter å bygge ledelses- og kompetansemiljøene rundt sjøforsvarets kystvaktbase Sortland og Ramsund orlogsstasjon. Fylkesråden ønsker videre å peke på behovet for å kunne mobilisere tilstrekkelige ressurser for overvåkning, kontroll, og sikring av kyst- og sjøobjekter. Fylkesråden vil derfor anbefale at Sjøheimevernet gjenopprettes.

Heimevernet har stor betydning for forsvarsevnen, og oppslutningen om Heimevernet er et direkte uttrykk for folkets forsvarsvilje. Heimevernets store fortrinn er at det består av soldater spredt ut over hele landet. De har nettverk, lokal kunnskap, livserfaringer, kompetanse fra sivil liv, og kjenner den lokale geografien inngående. Fylkesråden mener at Heimevernet må styrkes videre, og at heimevernsdistriktene må sikres nok personell, nok materiell og utstyr, og nok øvingsdøgn.

Space er en viktig del av et fremtidig forsvar av Norge, og vil tilta i viktighet som et domene for krigføring i fremtiden. Norge har romkapasiteter som vil bli svært viktige for NATO, sentrert rundt oppskytningsfasilitetene på Andøya. Fylkesråden mener at disse må videreutvikles i en alliert kontekst. Det er videre behov for å raskt sette i verk tiltak som sikrer nasjonal og alliert kontroll over oppskytningsfasiliteter på norsk jord. Det er videre behov for å vurdere hvordan Forsvaret skal ivareta utviklingen innenfor krigføring i romdomenet. Det bør ses på om en av de eksisterende våpengrenene, for eksempel Luftforsvaret, skal ha ansvaret for kapasiteter innenfor krigføring i rommet, eller om Norge bør gjøre som USA og danne en egen våpengren med dette ansvaret.

Medvirkning

Saken har ikke direkte konsekvenser for ungdom inkludert lærlinger, eldre, eller personer med funksjonsnedsettelse. Den har heller ikke indirekte konsekvenser for disse gruppene spesielt. Det er derfor vurdert at medvirkning ikke er nødvendig.

Konsekvenser

Saken omhandler innspill til en statlig kommisjon. Det er vurdert at den ikke har økonomiske og personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Der er vurdert at saken ikke har konsekvenser for likestilling, miljø/klima, folkehelse, universell utforming, bygningsmessige forhold, eller samfunnsansvar ved anskaffelser.

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 6.5 heter at:

Myndighet til å avgi uttalelse i høringssaker om lovforslag, offentlige utredninger og om endring av nasjonal politikk, tilligger fylkestinget. Fylkesrådet kan likevel avgi uttalelse i slike saker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget. Øvrige høringssaker av betydning for Nordland kan avgis av fylkesrådet.

Fylkesrådet fikk invitasjon til innspillsmøte med forsvarskommisjonen i november (journaldato 14.11) I samme brev ble fylkesrådet invitert til å gi skriftlige innspill til kommisjonen. Det korte tidsfristen gjorde at man ikke rakk å frembringe en sak til fylkestingets desembermøte, og det vurderes derfor at fylkesrådet kan gi innspillene. Fylkestinget er informert om kommisjonene og fylkesrådets arbeid med forsvarspolitikken gjennom FT-sak 080/2022 «Redegjørelse fra fylkesrådsleder Tomas Norvoll om endret sikkerhetspolitikk og en ny flyktningsituasjon».

Denne saken gjelder innspill til kommisjonens arbeid, og er således ikke å betrakte som en ordinær høring. Det antas at det vil komme en egen høring på forsvarskommisjonens arbeid etter at NOUen er overlevert regjeringen. Den høringssaken vil søkes bragt for fylkestinget. Videre antas det at det vil komme høringer på både totalberedskapskommisjonens arbeid og på fagmilitært råd. Disse sakene bør ses i sammenheng.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Forsvaret er viktig for Norge og for Nordland. Forsvaret slagord «For alt vi har. Og alt vi er.» oppsummerer forsvarets rolle og betydning godt. Fylkesrådet er opptatt av å videreutvikle forsvarsfylket Nordland, i samarbeid med forsvarskommunene våre, til det beste for Forsvaret og for fylket. Fylkesrådet mener at forsvarskommisjonens arbeid er viktig, og dens innstilling vil sammen med fagmilitært råd og innstilling fra totalberedskapskommisjonen føre neste langtidsplan for Forsvaret har ett av tidenes tyngste forarbeider.
2. Fylkesrådet mener at Forsvarets organisasjon bør vært likest mulig organisert i fred som i krig og krise. Ledelse, og særlig operative ledelselementer bør i større grad være lokalisert der de skal ha sin virksomhet i en krisesituasjon
3. Forsvaret har stor betydning for flere lokalsamfunn i Nordland. Forsvarets tilstedeværelse betyr kompetansearbeidsplasser og aktivitet, innbyggere og inntekter for kommunen. Det har vært et gjennomgående mantra i forsvarspolitiske debatter at forsvarspolitikken ikke er distriktspolitikk. Denne forståelsen har imidlertid blitt utfordret den seneste tiden, og Fylkesrådet ønsker å understreke at selv om forsvarspolitikken ikke skal være distriktspolitikk, så kan distriktspolitikk være god forsvarspolitikken. Forsvarskommisjonen oppfordres derfor til å se på distriktspolitiske virkemidler for å sikre kontinuerlig suverenitetshevdelse i nord.
4. Bosetting av Forsvarets personell i lokalsamfunnene de er stasjonert vil både styrke vertskommunene, Forsvarets operative evne, og sivil beredskap. Samtidig vil økt bosetting bidra til å integrere Forsvarets base i lokalsamfunnene, og bidra til å styrke

Forsvaret legitimitet lokalt. Økt andel lokale innkjøp vil også kunne styrke det samme. Forsvarskommisjonen oppfordres derfor til å se på tiltak for å bygge lokalsamfunnene rundt Forsvarets baser, for eksempel gjennom å sikre større grad av bosetting av militært tilsatte i vertskommunen og økt grad av lokale innkjøp.

5. Norges sikkerhet er uløselig knyttet til medlemskap i NATO, og alliert tilstedeværelse i Norge er helt avgjørende for vår sikkerhet. Nordland har flere baser som er tiltenkt en betydelig rolle innenfor alliert mottak ved behov. Evnen til alliert mottak er imidlertid begrenset av manglende investering i vedlikehold av kritisk infrastruktur, for eksempel på Luftforsvarets base Andøya og Evenes flystasjon. Fylkesrådet mener at forsvarskommisjonen bør ha et særlig blikk på behovet for investeringer i mottakskapasitet i sitt videre arbeid.
6. Fylkesrådet mener at Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) må styrkes for slik å bidra til mer operativ ledelse i nord. Vi er positive til signalene fra Sjef Luftforsvaret om at han ønsker å flytte egen funksjon og deler av sin stab dit, og mener at forsvarskommisjonen bør vurdere om større deler av Forsvarets ledelse kan flyttes nordover.
7. Fylkesrådet merker seg Sjef Luftforsvarets ønske om samlokalisering at lufttaktisk kommando, og ønske om et samlokalisert Nordisk luftoperasjonssenter. Lokalisert til FOH vil begge deler vil kunne bidra til en styrking av Forsvarets operative miljø i nord.
8. Lokal tilgang på militær utdanning er viktig både for å rekruttere landsdelens innbyggere til militære karrierer, og for å styrke Forsvarets kompetansemiljøer i nord. Fylkesrådet mener at opprettelsen av en rekruttutdanning på Drevjamoen i Vefsn vil kunne bidra til dette. Fylkesrådet oppfordrer forsvarskommisjonen til å se på alle nivåer av militære utdanninger i regi av Forsvaret og vurdere om mer av utdanningen kan foregå i nord.
9. Mye av Norge er nord, og mye av nord er kyst og hav. Sjøforsvaret, og da særlig Kystvakten, har stor betydning for suverenitetshevdelse i nord, for ressurskontroll og håndheving av regler for fangst og fiske, og for den daglige sikkerheten til kystsamfunnene i nord. Fylkesrådet mener at det er viktig at disse fortsetter å ha brorparten av sine seilingsdøgn i nord, og at man fortsetter å bygge ledelses- og kompetansemiljøene rundt Sjøforsvarets kystvaktbase Sortland og Ramsund orlogsstasjon.
10. Kystvakten har en svært viktig funksjon i den daglige SAR-beredskapen langs kysten. Graden av tilstedeværelse og evnen til å bidra til sikkerheten for fiskere og maritime miljøer henger direkte sammen med antallet seilingsdøgn. Fylkesrådet mener derfor at antallet seilingsdøgn i nord bør økes.
11. Heimevernet har stor betydning for forsvarsevnen, og oppslutningen om Heimevernet er et direkte uttrykk for folkets forsvarsvilje. Heimevernets store fortrinn er at det består av soldater spredt ut over hele landet. De har nettverk, lokal kunnskap, livserfaringer, kompetanse fra sivil liv, og kjenner den lokale geografien inngående. Fylkesrådet mener at Heimevernet må styrkes videre, og at heimevernsdistriktene må sikres nok personell, nok materiell og utstyr, og nok øvingsdøgn.
12. Sjøheimevernet ble nedlagt i 2017. Fylkesrådet mener at dette har svekket evnen til overvåkning og kontroll langs kysten, og ført til en svekket evne til objektsikring ved kyst og til havs. Fylkesrådet ber derfor om at Sjøheimevernet vurderes gjenopprettet.
13. Space er en viktig del av et fremtidig forsvar av Norge, og vil tilta i viktighet som et domene for krigføring i fremtiden. Norge har romkapasiteter som vil bli svært viktige for NATO, sentrert rundt oppskytningsfasilitetene på Andøya. Fylkesråden mener at disse må videreutvikles i en alliert kontekst. Det er videre behov for å raskt sette i verk tiltak som sikrer nasjonal og alliert kontroll over oppskytningsfasiliteter på norsk jord.
14. Det er behov for å vurdere hvordan Forsvaret skal ivareta utviklingen innenfor krigføring i romdomenet. Det bør ses på om en av de eksisterende våpengrenene, for eksempel Luftforsvaret, skal ha ansvaret for kapasiteter innenfor krigføring i rommet, eller om

Norge bør gjøre som USA og danne en egen våpengren med dette ansvaret.

Bodø den 8. desember 2022
Remi Solberg
fylkesrådsleder
sign

16.12.2022 Fylkesrådet
FRÅD-347/2022

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt